

6. BÖLÜM

ONKOLOJİ HASTALARINDA SANTRAL VENÖZ KATETER UYGULAMALARI

Sinan GÜZEL¹
Bülent MERT²

GİRİŞ

Kanser hastalarının tedavi sürecinde kemoterapi ve immünoterapi şüphesiz çok önemli bir yere sahiptir. Bu tedavi yöntemlerinin uygulanabilmesi için uygun intravenöz erişim yolları gerekmektedir. Tekrarlayan venöz ponksiyonlar ve verilen ilaçların damar duvarına zarar verip, tahriş etme ihtimalinden dolayı hastalarda santral venöz erişim cihazları (CVAD) kullanılmaktadır. (Akhtar & Lee, 2021)

CVAD'lar ayrıca hastaların diğer ilaç gereksinimleri ve beslenme gibi onkolojik tedavi durumlarının dışındaki ihtiyaçları için de kullanılabilir. (Akhtar & Lee, 2021)

Onkoloji hastalarında kullanılan birçok alternatif venöz erişim yolu bulunmaktadır. Bunların arasında en yaygın olarak kullanılan iki tip CVAD bulunmaktadır. Bu iki uygulama periferik olarak yerleştirilmiş merkezi kataterler (PICC) veya implante edilmiş vasküler erişim cihazlarıdır (PORT). Tedavi süresi kısa olan hastalar için PICC yerleştirilmesi tavsiye edilirken, uzun süreli tedavi alacak hastalar için PORT takılması daha uygun bir yöntem olarak görülmekte ve kılavuzlar tarafından da desteklenmektedir. (Gallieni et al., 2008) (RNAO, 2004)

PERİFERİK YERLEŞİMLİ SANTRAL KATATER (PİCC)

İlk olarak neonatal popülasyon üzerinde kullanımı başlayan bu kataterlerin kullanımı zamanla erişkin popülasyon için de yaygınlaşmıştır. Picc ve tünelsiz

¹ Arş. Gör. Dr., Bağıcılar Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kalp ve Damar Cerrahisi Kliniği
sinan.erc_89@hotmail.com

² Uzm. Dr., İdari Sorumlu, Bağıcılar Eğitim Araştırma Hastanesi, mebulkv@hotmail.com

Katater Ucunun Yanlış Konumlanması:

İşlem sırasında veya sonrasında kateter ucunun yanlış pozisyonlanması meydana gelebilir. Prosedür sırasında, ucun atriyoakaval bileşkede konumlanması çoğu hastada endikasyon için yeterlidir. Solunum ile birlikte kataterdeki hareketliliğin floroskopi eşliğinde kontrol edilebilir.

Bir kateterin kırılması genelde olağan bir durum değildir. Karşılaşıldığı durumda uygun şekilde çıkarılmalı ve floroskopik destek sağlanmalıdır.

Değerlendirme;

Bir kataterin uygun konumlanması ve olası komplikasyonların en aza indirgenmesi için yapılması gerekenler arasında ultrason kullanımı çok değerlidir. Aynı zamanda floroskopik destek yanlış konumlanma gibi durumlarda yardımcı olacaktır. İşlem sonrası düz akciğer grafileri ile hem hemotorask-pnömotorask gibi durumlar elimine edilir hem de katater konumu hakkında değerli bilgiler verebilir.

Katater uygulaması yapılan klinik ve anjio üniteleri ve ameliyathanelerde çalışan ekibin kataterlere hakim olması önemlidir. Markaların kendi spesifik katater özellikleri ayrıntılı öğrenilmelidir. Dökümantasyon düzenli bir şekilde yapılmalı ve kataterin ilgili birim tarafından kontrolleri belirli aralıklarla yapılmalıdır. Semptomları olmasa dahi hastaların olası komplikasyonlar nedeniyle dikkatli bir şekilde incelenmesi, tedaviyi aksatacak ve hastanın genel durumu bozacak durumların önlenmesi gerekmektedir.

Onkoloji Hastalarında Santral Venöz Kataterle İçin Genel Bakış;

Öncelikler unutulmaması gereken nokta endikasyonlar çerçevesinde yapılan katater uygulamalarında tüm hastalar için aynı yol izlenmemektedir. Hastaların yaşı, mesleği, immobil olup olmamaları ve bazen hastaların istekleri bizi farklı uygulamalara yönlendirebilmektedir. Tüm bu multifaktöryel sebepler bir arada değerlendirilerek katater seçimi yapılması hem hasta konforu hem de klinisyenin hastanın takibi ve tedavisinde öneli yer edinmektedir.

KAYNAKLAR

- Adequacy, H., Adequacy, P. D., & Access, V. (2006). Clinical Practice Guidelines for Peritoneal Adequacy, Update 2006. *American Journal of Kidney Diseases*, 48(SUPPL. 1). <https://doi.org/10.1053/j.ajkd.2006.05.016>
- Akhtar, N., & Lee, L. (2021). Utilization and Complications of Central Venous Access Devices in Oncology Patients. *Current Oncology (Toronto, Ont.)*, 28(1), 367–377. <https://doi.org/10.3390/currncol28010039>
- Fritz Angle, J., Hagspiel, K. D., Spinosa, D. J., & Matsumoto, A. H. (1998). Peripherally inserted central catheters. In *Applied Radiology* (Vol. 27, Issue 7). [https://doi.org/10.1016/s0160-9963\(00\)80077-1](https://doi.org/10.1016/s0160-9963(00)80077-1)

- Gallieni, M., Pittiruti, M., & Biffi, R. (2008). Vascular Access in Oncology Patients. *CA: A Cancer Journal for Clinicians*, 58(6), 323–346. <https://doi.org/10.3322/ca.2008.0015>
- Hamady, M., & Hakim, W. (2021). 86 - Venous Access and Interventions. In *Grainger & Allison's Diagnostic Radiology, 2 Volume Set* (Seventh Edition). Elsevier Ltd. <https://doi.org/10.1016/B978-0-7020-7524-7.00086-0>
- Kissane, J. L., Hughes, J. A., Cantwell, C. P., & Waybill, P. N. (2020a). Peripherally Inserted Central Catheters and Nontunneled Central Venous Catheters. In *Image-Guided Interventions* (Third Edit). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/b978-0-323-61204-3.00083-x>
- Kissane, J. L., Hughes, J. A., Cantwell, C. P., & Waybill, P. N. (2020b). Peripherally Inserted Central Catheters and Nontunneled Central Venous Catheters. In *Image-Guided Interventions* (Third Edition). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/b978-0-323-61204-3.00083-x>
- O'Grady, N. P., Alexander, M., Burns, L. A., Dellinger, E. P., Garland, J., Heard, S. O., Lipsett, P. A., Masur, H., Mermel, L. A., Pearson, M. L., Raad, I. I., Randolph, A. G., Rupp, M. E., Saint, S., & Healthcare Infection Control Practices Advisory Committee (HICPAC). (2011). Guidelines for the prevention of intravascular catheter-related infections. *Clinical Infectious Diseases : An Official Publication of the Infectious Diseases Society of America*, 52(9). <https://doi.org/10.1093/cid/cir257>
- RNAO. (2004). *Assessment and Device Selection for Vascular Access. May Supplement*, 1–74. https://rnao.ca/sites/rnao-ca/files/Assessment_and_Device_Selection_for_Vascular_Access.pdf
https://rnao.ca/sites/rnao-ca/files/Breastfeeding_Best_Practice_Guidelines_for_Nurses_0.pdf
http://rnao.ca/sites/rnao-ca/files/Assessment_and_Device_Selection_
- Witt, S., Carr, C., & Krywko, D. (2019). Indwelling Vascular Access Devices: Emergency Access and Management. In *Roberts and Hedges' Clinical Procedures in Emergency Medicine and Acute Care* (Seventh Ed). Elsevier Inc. <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-35478-3.00024-5>